

Diskusjonsnotat: Stillingsplan 2014–2017

I fireårsperioden 2014–2017 vil fem historikere gå av for aldersgrensen (ved 70 år); to toeråremål (med varighet på fem år) vil gå ut. Ingen arkeologer eller konservatorer vil gå av. Dersom vi tar i betraktning at det vanligvis tar over ett år å tilsette i vitenskapelige stillinger, og ser helt fram til 2019, vil ytterligere to historikere nå aldersgrensen, samt to arkeologer. For å bevare den nåværende faste bemanningen i vitenskapelige stillinger må IAKH i løpet av perioden følgelig utlyse minst ni hele stillinger pluss to toerstillinger. Dertil kommer at instituttet de siste årene har gått med overskudd, og ifølge langtidsplanen vil fortsette med dette dersom vi ikke øker utgiftene. Det kan med andre ord se ut til at det er rom for en viss ekspansjon i stillingsmassen.

Spørsmålet er innenfor hvilke områder stillingene skal utlyses. De vedlagte tabellene over undervisningsbehov, studentinteresse, vitenskapelig publisering og avganger i arkeologi og historie viser at det kun er ett felt som *må* ha nye stillinger for å dekke de senere års undervisningsbehov, nemlig samtidshistorie. Alle andre felter vil kunne dekke grunnleggende undervisningsbehov uten tilførsler.

Dette gir betydelig strategisk frihet. Samtidig er det klart at undervisningsbehov ikke er noen statisk størrelse, men endrer seg med tilgjengelige lærerkrefter – og med studentinteresser og samfunnsbehov. Konklusjonen er uansett at generasjonsskiftet IAKH er inne i, gir oss rom for å stake ut nye retninger – eller for å velge å fortsette i etablerte spor.

Instituttleder har tidligere lagt til grunn et konservativt premiss, som styret i sine stillingsplandiskusjoner har sluttet seg til, nemlig at med mindre instituttøkonomien forverres kraftig eller undervisningsbehovet kan dekkes med færre lærere, bør vi holde fast ved en bemanning på fire faste konservatorer og sju faste arkeologer. Dette gjelder selv om det står færre lærere bak hvert studiepoeng i historie enn i arkeologi og særlig konservering: med andre ord at historikerne "produserer" flere studiepoeng per lærer enn arkeologene og særlig konservatorene gjør. Dette har å gjøre med inntaksrammene på programmene og forholdstallet student/lærer på emnene, som igjen i noen grad henger sammen med studiefagets art.

Konservering har en FVA i permisjon, men fire lærerstillinger anses som minimum for å drive studiet noenlunde slik det nå er dimensjonert. Som nevnt er det ingen aldersavganger i perioden. Verken grunnleggende undervisningsbehov eller forskningsstyrke tilsier økning av staben. Det foreslås derfor ingen endring i stillingsplanen for konservering.

Arkeologi har vært gjennom en fase med svært få tilgjengelige faste lærerkrefter, med tilhørende belastning for de som har vært tilgjengelige. I og med at styret i september vedtok å utlyse to faste førsteamanuensisstillinger – i hhv Middelhavsområdet og digital dokumentasjon og Kritisk kulturarvsarkeologi og eldre jernalder i Norden – bør presset avta og situasjonen normaliseres. Etter alt å dømme får arkeologi HF-status som prioritert fag fra budsjettåret 2015, hvilket trolig vil gi tilgang på (tidsbegrensede) stillingsressurser i form av stipendiater og postdoker, toere og/eller forskuttering av faste stillinger. Uansett bør stillingene etter Hedeager (avgang 2018) og Coulson (2019) utlyses i løpet av denne perioden. Fagmiljøet har i lærermøte i august 2013 gått inn for å

utlyse disse stillingene innenfor brede perioder som til en viss grad gjenspeiler kompetanseområdene til dagens stillingshavere, dvs jernalder og jeger/sankersamfunn. Selv om man beholder de kulturhistoriske kompetansekravene, gir de to avgangene kombinert med faglig prioritert status mulighet til å vurdere en ytterligere spissing mot den profilen som arkeologi ved IAKH har som mål å videreutvikle. I tillegg til å definere den kulturhistoriske profilen nærmere med tanke på forsknings- og undervisningsbehov og arbeidsmarkedet, vil det være naturlig å kombinere kravene til disse stillinger med kompetanse i teknologi, arkeometri og miljøarkeologi.

Historie, med unntak av samtidshistorie, har tilstrekkelig bemanning på alle felter til å fortsette dagens undervisningstilbud selv etter avgangene i perioden. Dagens undervisningstilbud er riktignok nærmest ikke-eksisterende på masternivået, utover veiledning i og emner knyttet helt opp til arbeidet med masteroppgaven. For et faglig ambisiøst forskningsuniversitet er dette lite tilfredsstillende. Basisdekningen gir imidlertid stor frihet i utlysningene fremover – vel å merke under forutsetning av at det store og vedvarende veiledningsbehovet i samtidshistorie (her forstått som 1900-tallet) dekkes, hvilket betyr at to av de første stillingene som lyses ut, bør forutsette samtidshistorisk veiledningskompetanse.

Dette innebærer at innenfor rammene lagt av politiske myndigheter, universitets- og fakultetsledelsen, står instituttet temmelig fritt til å beslutte hvor fem regulære historiestillinger samt to toerstillinger i historie skal utlyses i planperioden. I tillegg kommer evt utlysninger som ikke er erstatninger for avganger, men som utlyses for å utnytte det økonomiske handlingsrommet bedre enn de siste årene.

Det kan legges til grunn geografiske, kronologiske eller tematiske dekningskriterier.

Geografisk dekning innebærer å utlyse stillinger innenfor regioner der UiO i dag har liten eller ingen historiekompetanse: Europa, Russland, Nord-Amerika, Sør-Amerika, Sør-Asia, Øst-Asia, Afrika. Kronologisk dekning innebærer å lyse ut stillinger innenfor tidsavgrensede perioder, som "Eldre historie" eller "Moderne historie". Tematisk dekning innebærer å lyse ut stillinger som skal dekke særlige temaer, som teori og metode, historiografi, vitenskapshistorie, historiedidaktikk, klima/miljøhistorie, økonomisk historie, sosialhistorie, demografihistorie, migrasjonshistorie eller globalhistorie – for å nevne noen av de temaene som kan tenkes å være aktuelle.

Selv et så stort historiefagmiljø som ved IAKH kan ikke ta mål av seg til å dekke alle verdens regioner, men må foreta et valg av hvilke områder kompetansen skal konsentreres om. Styret besluttet i september 2013 å utlyse en stilling i Midtøstens moderne historie. Kombinert med Hilde Henriksen Waages stilling og de to Midtøsten-historikerne på IKOS (Utvik og Lia) gir dette et sterkt Midtøsten-samtidshistoriemiljø ved UiO. Ingen andre regioner peker seg ut med tilsvarende synergimuligheter – med et lite forbehold for USA, i den forstand at flere av de internasjonale historikerne ved IAKH har forskningskompetanse på amerikansk utenrikspolitikk, og det er utviklet rekrutter og et visst nettverk rundt "Amerika i våre hjerter"-prosjektet tilknyttet Forum for samtidshistorie (FoSam). Samarbeidsflatene mot Nord-Amerikamiljøet på ILOS synes dog begrensede.

Skulle instituttet satse på å utvikle kompetanse på en annen region enn USA (i tillegg til Midtøsten), burde minst to stillinger allokere til denne regionen. Det burde dessuten fortrinnsvis være i en region der det finnes tilgrensende fagmiljøer på ILOS (USA, Europa, Russland) eller IKOS (Sør-Asia,

Øst-Asia). Det forskningsfaglig sterkeste av disse miljøene er – skal vi tro HFs faglige prioriteringer – Øst-Europa/Russland, men mye av dette miljøet er filologisk (og til dels lingvistisk) innrettet.

Et alternativ (evt et supplement) til regional kompetanseoppbygging er å bygge opp kompetanse på særskilte temaer. Styret vedtok i desember å lyse ut en toerstilling i klima/miljøhistorie ”med ansvar for å utrede og utvikle mulighetene for en bredere satsing på dette feltet ved IAKH”. Dersom dette arbeidet leder til konklusjonen at en slik satsing er mulig og ønskelig, bør stillingsplanen åpne for dette – men ikke slik at vi forplikter oss dersom utredningen tilsier at satsingen ikke bør finne sted.

Deler av historiemiljøet ved UiO har tradisjonelt vært sterkt teoretisk/metodologisk og historiografisk interessert, inkarnert i Ottar Dahls stilling og person. Etter Dahls avgang for tjue år siden har denne interessen blitt ivaretatt av ansatte med andre porteføljer, som har drevet med metode og historiografi ved siden av empirisk forskning (Førland, Hagemann, Kjeldstadli, Myhre, Sandmo). Forskningsrådets nasjonale historieevaluering beskyldte faget for å være for tradisjonelt empirisk; et resultat av evalueringen var at IAKH fikk det strategiske NFR-prosjektet ”Historievitenskapens grenser”. For å holde det teoretisk-historiografiske trykket oppe også etter prosjektets avslutning, kunne vi utlyse en stilling i teori/metode og historiografi. Denne kunne evt knyttes til en satsing på vitenskapshistorie, et felt som har hatt et stort, men litt særegent miljø i tilnytning til IAKH i form av det nå avsluttede universitetshistorieprosjektet, og som forsvinner når Friedman blir 70 i 2019 og Collett i 2023.

Et annet mulig tematisk satsingsområde som bør vurderes særskilt, er historiedidaktikk. UiO har tradisjonelt levert mange historielektorer til særlig videregående skole, gjennom PPU (tidligere Pedsem) og i de siste årene – etter studiereformen i 2003 – også gjennom det femårige Lektorprogrammet. Tidligere har en del av historikerne ved UiO hatt en fortid som skolelektorer. I dag er det få og stadig færre av IAKHs historikere som har annen skolepraksis enn som elever. Bevisstheten om utfordringene og praksisene i dagens skole er lav, og muligheten til å gi undervisning som treffer fremtidige (og nåværende) skolelærere tilsvarende begrenset. Kontakten med historiedidaktikerne på UiOs Institutt for lærerutdanning og skoleforskning (ILS) er minimal. Fakultetene som samarbeider om lektorprogrammet, har gått inn for å gi fagmiljøene (og ikke ILS) ansvar for å utvikle et obligatorisk praksisemne på masternivå. Dette vil gjøre behovet for historiefagdidaktisk kompetanse ved IAKH akutt. Tatt i betraktning hvor viktig Lektorprogrammet er for studiepoengutviklingen ved IAKH – trolig nesten like viktig som arkeologi – og hvor mange av instituttets masterkandidater som blir lektorer i skoleverket, bør vi vurdere muligheten av å tilby disse studentene mer relevant undervisning enn de får i dag, ved å utlyse egne stillinger i historiedidaktikk: gjerne kombinert med periode- eller områdespesifikk realhistorisk kompetanse, hvilket vil kunne redusere faren for at didaktikken og didaktikerne blir altfor isolert fra den øvrige lærerstaben.

Vedlegg:

- (1) Oversiktstabeller over undervisningsbehov, studentinteresse, vitenskapelig publisering og avganger i arkeologi og historie (OBS: Disse tabellene er laget for å kunne skrives ut på ett ark i landskap-modus; forklarende kommentarer [de røde trekantene] får man imidlertid bare opp på skjermen);
- (2) Detaljerte tabeller over undervisningsbehov i arkeologi (ny) og historie (sendt ut til styremøtet 11. september);
- (3) Detaljerte tabeller (inkl grunnlagsdata) over studentinteresse, veiledningsbehov, undervisningspliktsaldo og vitenskapelig publisering i arkeologi og historie (med minimale korreksjoner er disse identiske med de som ble sendt ut til styremøtet 11. september).